ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ΠΕΜΠΤΟ ΤΜΗΜΑ)
ΤΗΣ 18ης ΜΑΪΟΥ 1983 [1]

Pauls Agriculture Limited
κατά Συμβουλίου και Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Gritz (αποφλοιωμένος αραβόσιτος) — Ευθύνη»

Υπόθεση 256/81

Περίληψη

Εξωσυμβατική ευθύνη — Ζημία — Αποκατάσταση — Απαίτηση καταβολής τόκων — Δεκτή

(Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 215, δεύτερη παράγραφος)

Η απαίτηση καταβολής τόκων που υποβάλλεται σχετικά με την εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας, δυνάμει του άρθρου 215, δεύτερη παράγραφος, πρέπει να κρίνεται υπό το φως των γενικών αρχών του δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών, στις οποίες παραπέμπει η διάταξη αυτή. Επομένως, η απαίτηση καταβολής τόκων γίνεται, κατά γενικό κανόνα, δεκτή.

Στην υπόθεση 256/81,

PAULS AGRICULTURE LIMITED, 47 Key Street, Ipswich, εκπροσωπούμενη από τον Peter Langdon-Davies, Barrister του Inner Temple, Λονδίνου, επικουρούμενο από τον W. E. M. Godfrey του γραφείου Simmons και Simmons Solicitors, 14 Dominion Street, Λονδίνο EC2M 2RJ, με τόπο επιδόσεως στο Λουξεμβούργο το γραφείο των Elvinger και Hoss, 15, Côte d'Eich, boîte postale 425,

προσφεύγουσα,

κατά

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, εκπροσωπούμενου από τον Daniel Vignes, διευθυντή της νομικής υπηρεσίας του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, επικουρούμενο από τον Arthur Brautigam, υπάλληλο διοικήσεως στην εν λόγω υπηρεσία και με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον H. J. Pabbruwe, διευθυντή της διευθύνσεως νομικών υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, 100, boulevard Konrad-Adenauer, Λουξεμβούργο,

και

1 — Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, εκπροσωπούμενης από τον Richard Wainwright, επικουρούμενο από τον Guido Berardis, αμφότερους μέλη της νομικής υπηρεσίας της Επιτροπής, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Oreste Montalto, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg, Λουξεμβούργο,

καθών,

που έχει ως αντικείμενο προσφυγή βάσει του άρθρου 173 της συνθήκης ΕΟΚ και με την οποία ζητείται η ακύρωση αποφάσεως που γνωστοποιήθηκε με έγγραφο της 17ης Ιουλίου 1981, με την οποία το Συμβούλιο αρνήθηκε να καταβάλει το αιτούμενο ποσό ως επιστροφές λόγω παραγωγής Gritz προοριζόμενου για τη ζυθοποιία, ή βάσει του άρθρου 215 της συνθήκης ΕΟΚ κατά του Συμβουλίου και της Επιτροπής, με την οποία ζητείται η αποκατάσταση ζημίας ιδίου ύψους,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, U. Everling, πρόεδρο τμήματος, Mackenzie Stuart, O. Due και Y. Galmot, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. F. Mancini
γραμματέας: J. A. Pompe, βοηθός γραμματέας

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τα περιστατικά της υποθέσεως, η εξέλιξη της διαδικασίας, τα αιτήματα, καθώς και οι ισχυρισμοί και τα επιχειρήματα των διαδίκων συνοψίζονται ως εξής:

I — Περιστατικά και διαδικασία

1. Η προσφεύγουσα, εταιρεία βρετανικού δικαίου, παραγωγός Gritz που χρησιμοποιείται στη ζυθοποιία, εισέπραξε επιστροφές, λόγω παραγωγής των προϊόντων της, από το Νοέμβριο 1974 μέχρι τις 31 Ιουλίου 1975.

Με τον κανονισμό του (ΕΟΚ) 665/75 της 4ης Μαρτίου 1975 (JO L 72 της 20ής Μαρτίου 1975, σ. 14) το Συμβούλιο, πράγματι, κατάργησε τις επιστροφές που χορηγούνταν προηγουμένως προς όφελος των παραγωγών πλιγουριών και σιμιγδαλιών

αραβοσίτου και θραυσμάτων ρυζιού που χρησιμοποιούνται στη ζυθοποιία.

Με την προδικαστική του απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 1977 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 124/76 και 20/77, SA Moulins et Huileries de Pont-à-Mousson κατά Office national interprofessionnel des céréales και Société coopérative «Providence agricole de la Champagne» κατά Office national interprofessionnel des céréales (Recueil 1977, σ. 1795), το Δικαστήριο έκρινε ότι το Συμβούλιο, καταργώντας τις επιστροφές για το Gritz ενώ διατηρούσε τις επιστροφές για το ανταγωνιστικό προϊόν, το άμυλο αραβοσίτου, παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως εις βάρος των παραγωγών Gritz.

Κατόπιν της αποφάσεως αυτής, οι επίδικες επιστροφές επαναφέρθηκαν με τους κανονισμούς 1125/78 και 1127/78 του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/021, σ. 89 και 92) με ισχύ από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου, δηλαδή από τις 19 Οκτωβρίου 1977.

Το γεγονός ότι για την περίοδο μεταξύ 1ης Αυγούστου 1975 και 19 Οκτωβρίου 1977 δεν χορηγήθηκε καμιά επιστροφή, αμφισβητήθηκε από τους περισσότερους ενδιαφερόμενους παραγωγούς Gritz οι οποίοι άσκησαν ενώπιον του Δικαστηρίου αγωγές αποζημιώσεως λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας. Με τις αποφάσεις του, της 4ης Οκτωβρίου 1979, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 241, 242, 245 μέχρι 250/78, DGV Deutsche Getreideverwertung und Rheinische Kraftfutterwerke GmbH και λοιποί κατά Συμβουλίου και Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και 64 και 113/76, 167 και 239/78, 27, 28 και 45/79, P. Dumortier Frères SA και λοιποί κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Κοινότητα υπείχε ευθύνη και την υποχρέωσε να καταβάλει στους ενδιαφερόμενους τα ποσά που αντιστοιχούσαν στις επιστροφές λόγω παραγωγής, τις οποίες θα είχαν εισπράξει αν η παραγωγή Gritz που χρησιμοποιείται στη ζυθοποιία παρείχε το ίδιο δικαίωμα για τις επιστροφές στις οποίες παρείχε δικαίωμα η παραγωγή αμύλου.

Η προσφεύγουσα θεωρώντας ότι, μολονότι η εφαρμογή των εξισωτικών ποσών προσχωρήσεως την είχε αποστερήσει από το όφελος των επιστροφών λόγω παραγωγής για την περίοδο μεταξύ Σεπτεμβρίου 1975 μέχρι Αυγούστου 1977, από την τελευταία όμως αυτή ημερομηνία και μέχρι τις 19 Οκτωβρίου 1977, θα είχε απολαύει των επίδικων επιστροφών αν το Συμβούλιο, με τον προαναφερόμενο κανονισμό του 665/75, δεν τις είχε καταργήσει παρανόμως. Με επιστολή της στις 3 Ιουλίου 1981 που πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Συμβουλίου στις 6 Ιουλίου 1981, η προσφεύγουσα υπέβαλε αίτηση με την οποία ζητούσε να της καταβληθούν οι επιστροφές αυτές που ανέρχονταν στο ποσό των 32 874,65 λιρών στερλινών (UKL).

Με έγγραφο της 17ης Ιουλίου 1981, υπογραφόμενο από το νομικό σύμβουλο του Συμβουλίου, που περιήλθε στην προσφεύγουσα στις 20 Ιουλίου 1981, η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι ήταν εκπρόθεσμη και ότι η προσφεύγουσα δεν είχε το δικαίωμα να αξιώσει τις εν λόγω επιστροφές, επειδή δεν είχε αρχίσει την παραγωγή παρά μόνο μετά την κατάργηση των επιστροφών αυτών. Κατόπιν της απορρίψεως της αιτήσεως αυτής η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου που πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία στις 21 Σεπτεμβρίου 1981.

2. Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθηκε κανονικά, αφού το Συμβούλιο και η Επιτροπή με έγγραφο στις 6 και 1η Ιουλίου 1982 αντιστοίχως, παραιτήθηκαν από την ανταπάντηση.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο, με διάταξη της 13ης Οκτωβρίου 1982, αποφάσισε να αναθέσει την εκδίκαση της υποθέσεως στο πέμπτο τμήμα.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα αποφασίστηκε επίσης η έναρξη της προφορικής διαδικασίας χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Πάντως, το Δικαστήριο υπέβαλε ένα ερώτημα στην προσφεύγουσα.

II — Αιτήματα των διαδίκων

Η *προσφεύγουσα* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναγνωρίσει ότι η απόφαση του Συμβουλίου που διαβιβάστηκε με έγγραφο στις 17 Ιουλίου 1981 είναι άκυρη και ότι η Κοινότητα υποχρεούται να καταβάλει στην προσφεύγουσα το ποσό των UKL 32 874,65 εντόκως·

— επικουρικώς, να υποχρεώσει το Συμβούλιο και την Επιτροπή να της καταβάλει το εν λόγω ποσό εντόκως, ως αποζημίωση·

— να καταδικάσει τους καθών στα δικαστικά έξοδα.

Το *Συμβούλιο* των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο:

— ελλείψει επαρκών αποδείξεων που πρέπει να προσκομίσει η προσφεύγουσα ως προς την πραγματική ζημία που υπέστη και της σχέσεως αιτίου και αιτιατού μεταξύ του παράνομου χαρακτήρα των κανονισμών 665 και 668/75 του Συμβουλίου και της εν λόγω ζημίας, να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— στην τελευταία αυτή περίπτωση, να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα·

— επικουρικώς, στην περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει την προσφυγή εν όλω ή εν μέρει βάσιμη να μειώσει ενδεχομένως την απαίτηση της προσφεύγουσας κατά τα ποσά που έχουν μετακυλιστεί σε άλλο στάδιο εμπορίας και να προσδιορίσει την απαίτηση της προσφεύγουσας σε εθνικό νόμισμα με εφαρμογή της πράσινης «ισοτιμίας» της στερλίνας, όπως ίσχυε κατά τη στιγμή της δραστηριότητας που παρείχε δικαίωμα εισπράξεως της επίδικης επιδοτήσεως·

— να απορρίψει ως απαράδεκτο, εφόσον αναφέρεται σε πράξη που δεν διέπεται από το άρθρο 173, το μέρος της προσφυγής με το οποίο ζητείται η ακύρωση της αποφάσεως, η οποία περιέχεται στο έγγραφο της 17ης Ιουλίου 1981.

Η *Επιτροπή* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη και να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα αν αυτή δεν προσκομίσει ικανοποιητικές αποδείξεις ότι δεν είχε τη δυνατότητα ή δεν μετακύλισε την απώλεια των επιστροφών στις τιμές που ζητούσε από την πελατεία της και ότι οι δραστηριότητες βάσει των οποίων ζητεί αποζημίωση θα συγκέντρωναν τις προϋποθέσεις για να της χορηγηθούν οι επιστροφές λόγω παραγωγής και, ιδίως, ότι η διάμετρος του Gritz που παρήγαγε και διέθεσε στη ζυθοποιία δεν υπερέβαινε τα 2 χιλιοστά.

III — Ισχυρισμοί και επιχειρήματα των διαδίκων

1. Επί του παραδεκτού

α) Το *Συμβούλιο* θεωρεί ότι, λαμβάνοντας υπόψη τις αποφάσεις που εξέδωσε το Δικαστήριο, στις 27 Ιανουαρίου 1982, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 256, 257, 265 και 267/80, 5 και 51/81, Birra Wührer και

λοιποί κατά Συμβουλίου και Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και De Franceschi SpA Monfalcone κατά Συμβουλίου και Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Συλλογή 1982, σσ. 85 και 117), ότι η αίτηση της προσφεύγουσας, που υποβλήθηκε με επιστολή στις 3 Ιουλίου 1981 και πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Συμβουλίου στις 6 Ιουλίου 1981, διέκοψε την πενταετή παραγραφή του άρθρου 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου και ότι η μεταγενέστερη προσφυγή της, η οποία ασκήθηκε εντός των προθεσμιών του άρθρου 43 του Οργανισμού, είχε ως αποτέλεσμα τη διακοπή της παραγραφής.

Αντιθέτως, το Συμβούλιο θεωρεί ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη κατά το μέτρο που ζητεί να ακυρωθεί η απόφαση η οποία, κατά την προσφεύγουσα, περιέχεται στο έγγραφο της 17ης Ιουλίου 1981 που υπέγραψε ο νομικός σύμβουλος του Συμβουλίου και με την οποία το τελευταίο αρνήθηκε να καταβάλει στην προσφεύγουσα το αιτούμενο ποσό.

Το Συμβούλιο θεωρεί ότι το έγγραφο αυτό δεν αποτελεί νομική πράξη που μπορεί να προσβληθεί με προσφυγή του άρθρου 173 της συνθήκης, λόγω του ότι η πράξη περιοριζόταν στο να πληροφορήσει την προσφεύγουσα και υπό καμιά άποψη δεν απέβλεπε στη δημιουργία εννόμων αποτελεσμάτων ως προς το βάσιμο της αιτήσεώς της.

Κατά το Συμβούλιο, το άρθρο 173 της συνθήκης ΕΟΚ περιορίζει τον ακυρωτικό έλεγχο του Δικαστηρίου στις νομικές πράξεις που προορίζονται να δημιουργήσουν ή να μεταβάλουν τις έννομες σχέσεις μεταξύ φυσικών ή νομικών προσώπων που διέπονται από τους κανόνες της συνθήκης, εφόσον οι νομικές αυτές πράξεις είναι σύμφωνες με τους διαδικαστικούς κανόνες των άρθρων 189 και 190 της συνθήκης, με αποκλεισμό των μη υποχρεωτικών πράξεων.

Και το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι το έγγραφο της 17ης Ιουλίου 1981, που απηύθυνε στην προσφεύγουσα ο νομικός του σύμβουλος, δεν περιλαμβάνεται σαφώς στο πλαίσιο των άρθρων 189 και 190 της συνθήκης ούτε και είναι σύμφωνο με τους διαδικαστικούς κανόνες που ορίζουν τα άρθρα αυτά για τη λήψη των αποφάσεων του Συμβουλίου.

Σχετικώς, το Συμβούλιο θεωρεί ότι υπάρχει αναλογία μεταξύ της παρούσας υποθέσεως και αυτού που έκρινε το Δικαστήριο στην υπόθεση 31/80 (L'Oréal, ECR 1980, σ. 3775), όσον αφορά την έννομη συνέπεια ενός πληροφοριακού εγγράφου που προέρχεται από τις υπηρεσίες της Επιτροπής και με το οποίο γνωστοποιούν την άποψή τους ως προς μια συμφωνία μεταξύ ιδιωτικών επιχειρήσεων που μπορούν να υπάγονται στο άρθρο 85 της συνθήκης, έγγραφο που θεωρήθηκε ως ένα πραγματικό στοιχείο και όχι ως τυπική απόφαση, την οποία έλαβε η Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3, της συνθήκης.

6) Η *Επιτροπή* θεωρεί επίσης ότι, λαμβάνοντας υπόψη τις προαναφερόμενες αποφάσεις του Δικαστηρίου της 27ης Ιανουαρίου 1982, η αγωγή αποζημιώσεως της προσφεύγουσας είναι παραδεκτή.

Δέχεται, έτσι, ότι η προσφεύγουσα δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση που πρέπει να καταβληθεί για όλες τις δραστηριότητες από τον Αύγουστο 1977, ότι από τη στιγμή αυτή η προσφεύγουσα είχε δικαίωμα επί των επιστροφών λόγω παραγωγής στο πλαίσιο των μεταβατικών μέτρων που είχαν ληφθεί δυνάμει της πράξεως προσχωρήσεως του 1972 ως προς την εφαρμογή των εξισωτικών ποσών προσχωρήσεως.

Αντιθέτως η Επιτροπή, όπως και το Συμβούλιο, δεν θεωρεί ότι η προσφεύγουσα μπορεί να ασκήσει παραδεκτώς προσφυγή κατά του εγγράφου της 17ης Ιουλίου 1981 που υπέγραψε ο νομικός σύμβουλος του Συμβουλίου, έγγραφο το οποίο δεν πρέπει

να θεωρηθεί ως απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 173 της συνθήκης ΕΟΚ, της οποίας η ακύρωση θα ήταν επωφελής στην προσφεύγουσα.

Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το εν λόγω έγγραφο απλώς επαναλαμβάνει την άποψη που είχαν τότε το Συμβούλιο και η Επιτροπή, που θεωρείται ότι είχε ήδη ανακοινωθεί στην προσφεύγουσα από τις αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου, δηλαδή ότι οι αιτήσεις αποκαταστάσεως της ζημίας που προέκυψε από τη μη καταβολή των επιστροφών στην παραγωγή είχαν παραγραφεί μετά τις 20 Μαρτίου 1980.

γ) Η *προσφεύγουσα,* με το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο, προβάλλει με μια λεπτομερειακή επιχειρηματολογία ότι, αντίθετα από την άποψη του Συμβουλίου όπως αυτή είχε εκτεθεί με το έγγραφο της 17ης Ιουλίου 1981, η αγωγή αποζημιώσεως δεν έχει παραγραφεί ενόψει των διατάξεων του άρθρου 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου περί της πενταετούς παραγραφής των αξιώσεων κατά της Κοινότητας στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης.

Με την απάντησή της, περιορίζεται να αναφέρει ότι, εφόσον οι καθών δέχονται ότι η αγωγή αποζημιώσεως που ασκήθηκε βάσει το άρθρου 215 της συνθήκης ΕΟΚ ασκήθηκε εμπροθέσμως, θα αποφύγει να σχολιάσει την επιχειρηματολογία των καθών κατά την οποία το έγγραφο της 17ης Ιουλίου 1981 που υπέγραψε ο νομικός σύμβουλος του Συμβουλίου δεν συνιστά απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 173 της συνθήκης ΕΟΚ.

2. Επί της ουσίας

α) Η *προσφεύγουσα,* με το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο, υποστηρίζει ότι η προσφυγή της βασίζεται στην προαναφερόμενη απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Οκτωβρίου 1977 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 124/76 και 20/77, με την οποία κρίθηκε ότι οι διατάξεις του άρθρου 11 του κανονισμού 120/67/ΕΟΚ του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 3 του κανονισμού 665/75 του Συμβουλίου και τους μεταγενέστερους κανονισμούς που τον αντικατάστησαν, ήταν άκυρες κατά το μέτρο που θέσπιζαν διαφορετική μεταχείριση, όσον αφορά τις επιστροφές λόγω παραγωγής, μεταξύ πλιγουριών και σιμιγδαλιών αραβοσίτου που προορίζονται για τη ζυθοποιία και του αμύλου αραβοσίτου.

Εξάλλου, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 64 και 113/76, 167 και 239/78, 27, 28 και 45/79, P. Dumortier Frères SA και λοιποί κατά Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Recueil 1979, σ. 3091), το Δικαστήριο έκρινε ότι οι παραγωγοί που βρίσκονταν στην ίδια κατάσταση με τις προσφεύγουσες δικαιούνταν να εισπράξουν από το Συμβούλιο αποζημίωση ποσού ανάλογου με τις επιστροφές λόγω παραγωγής Gritz που χρησιμοποιείται στη ζυθοποιία που οι επιχειρήσεις αυτές θα δικαιούνταν να εισπράξουν αν, κατά την περίοδο από 1ης Αυγούστου 1975 μέχρι 19 Οκτωβρίου 1977, η χρησιμοποίηση αραβοσίτου για την παραγωγή υποπροϊόντων που χρησιμοποιούνται στη ζυθοποιία παρείχε δικαίωμα για τις ίδιες επιστροφές στις οποίες παρείχε δικαίωμα η χρησιμοποίηση αραβοσίτου για την παραγωγή αμύλου.

Η προσφεύγουσα αναφέρει ότι από την αρχή του αιώνα παράγει Gritz που προορίζεται για τη ζυθοποιία και ότι έχει εισπράξει τις επιστροφές λόγω παραγωγής για την περίοδο μεταξύ Νοεμβρίου 1974 και 31 Ιουλίου 1975, και υποστηρίζει ότι, όπως έχει ήδη εκτεθεί, μολονότι για την περίοδο από Σεπτεμβρίου 1975 μέχρι Αυγούστου 1977 τα εξισωτικά ποσά προσχωρήσεως είχαν ως αποτέλεσμα ότι δεν μπορούσε να απολαύει καμιάς επιστροφής σχετικά με την παραγωγή του τύπου αυτού, θα είχε όμως κανονικά δικαίωμα επί των επιστροφών αυτών από τον Αύγουστο 1977 μέχρι 18 Οκτωβρίου 1977 αν ο κανονισμός 665/75 δεν είχε δημιουργήσει το αντίθετο αποτέλεσμα.

6) Το *Συμβούλιο* των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αναφέρεται, ως προς την αγωγή αποζημιώσεως, στις προαναφερόμενες αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 1979, που αφορούσαν ανάλογες προσφυγές, και με τις οποίες κρίθηκε ότι η Κοινότητα υπέχει καταρχήν εξωσυμβατική ευθύνη λόγω του μη νομίμου των κανονισμών 665 και 668/75.

Το Συμβούλιο αναγνωρίζει ότι το ίδιο συμπέρασμα καταρχήν επιβάλλεται ως προς την αγωγή αποζημιώσεως που υπέβαλε η προσφεύγουσα, δηλαδή ότι η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα υποχρεούται να αποκαταστήσει τη ζημία που πραγματικά προξενήθηκε στην προσφεύγουσα από τη μη καταβολή των επιστροφών.

Σχετικώς, το Συμβούλιο παρατηρεί ότι το Δικαστήριο επιβεβαίωσε πρόσφατα με τη σκέψη 9 των προαναφερόμενων αποφάσεών του της 27ης Ιανουαρίου 1982 ότι «το δικαίωμα αποκαταστάσεως της επελθούσης ζημίας εξαρτάται από την πλήρωση ενός συνόλου προϋποθέσεων, σχετικών με την ύπαρξη παρανόμου πράξεως των κοινοτικών οργάνων, πραγματικής ζημίας και αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ τους».

Το Συμβούλιο θεωρεί, επομένως, ότι εναπόκειται στην προσφεύγουσα να αποδείξει επιπλέον τα δύο αυτά στοιχεία, δηλαδή οφείλει να αποδείξει πρώτον, ότι δεν έχει μετακυλίσει τη διαφορά στις τιμές πωλήσεως ή ότι δεν είχε καν τη δυνατότητα να μετακυλίσει τη διαφορά που προέκυψε από τη μη καταβολή των επιστροφών στις τιμές πωλήσεως. Αν η προσφεύγουσα έχει μετακυλίσει τη διαφορά στις τιμές πωλήσεως, δεν έχει υποστεί καμιά πραγματική ζημία, εφόσον το μειονέκτημα έχει περάσει σε άλλο στάδιο της εμπορικής διαδικασίας και τελικά στον καταναλωτή.

Το Συμβούλιο θεωρεί, επιπλέον, ότι αν η προσφεύγουσα δεν έχει μετακυλίσει ή δεν είχε τη δυνατότητα να μετακυλίσει πλήρως τη διαφορά στις τιμές πωλήσεως, πρέπει να αποδείξει ότι για αντικειμενικούς λόγους δεν μπορούσε να αυξήσει τις τιμές πωλήσεως και ότι, κατ' ελεύθερη επιλογή, για να διευρύνει την αγορά της, παρέλειψε να αυξήσει τις τιμές πωλήσεως.

Εξάλλου, το Συμβούλιο θεωρεί ότι, επειδή η αίτηση της προσφεύγουσας, λόγω των εξισωτικών ποσών προσχωρήσεως, αναφέρεται μόνο στην περίοδο μεταξύ Αυγούστου 1977 και Οκτωβρίου 1977, η προσφεύγουσα οφείλει να αποδείξει, δεύτερον, ότι οι τιμές πωλήσεως είχαν καθοριστεί σε μη επικερδές επίπεδο και ότι η διαφορά μεταξύ επικερδούς και μη επικερδούς επιπέδου συνιστά τη διαφορά που αντιστοιχεί στις επιστροφές, οι οποίες δεν έχουν καταβληθεί.

Το Συμβούλιο προσθέτει ότι, στις προηγούμενες υποθέσεις αποζημιώσεως που αναφέρονται (κυρίως στην απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 1979 που αναφέρθηκε ανωτέρω, ECR 1979, σ. 2955, σκέψεις 14 μέχρι 17), είχε υποστηρίξει ότι στην περίπτωση που ένας επιχειρηματίας, ο οποίος θεωρεί ότι ζημιώνεται από ένα κοινοτικό μέτρο, έχει μετακυλίσει τη ζημία του στις τιμές πωλήσεως και, επομένως, την έχει μεταφέρει σε επόμενο στάδιο της εμπορικής διαδικασίας, είναι άδικο ο επιχειρηματίας αυτός να αποζημιωθεί δύο φορές, δηλαδή μια φορά εις βάρος του τελικού καταναλωτή και μια δεύτερη φορά εις βάρος των δημόσιων πόρων, διότι έτσι θα υπήρχε αδικαιολόγητος πλουτισμός προς όφελος των ενδιαφερόμενων επιχειρηματιών.

Όσον αφορά την απόδειξη ότι η επελθούσα ζημία δεν έχει μετακυλιστεί στις τιμές πωλήσεως, το Συμβούλιο παρατηρεί ότι το Δικαστήριο δέχθηκε το βάσιμο της επιχειρηματολογίας αυτής, μολονότι στις προηγούμενες υποθέσεις Quellmehl και Gritz έκρινε ότι ελλείψει επαρκών αποδείξεων εκ μέρους των διαδίκων, έπρεπε να

χορηγηθεί στις προσφεύγουσες το ευεργέτημα της αμφιβολίας.

Έτσι, το Συμβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο να επανεξετάσει το τμήμα αυτό της νομολογίας του, καθόσον κατά τη γνώμη του είναι αδύνατο τα κοινοτικά όργανα, στις περισσότερες περιπτώσεις, να προσκομίσουν στο Δικαστήριο πειστικές αποδείξεις, δεδομένου ότι δεν μπορούν να διαθέτουν κανονικά παρά μόνο στοιχεία που οι προσφεύγουσες θέλησαν να παράσχουν κατά την έγγραφη διαδικασία, και να επιβάλει στην προσφεύγουσα της παρούσας υποθέσεως να αποδείξει την πραγματική της ζημία.

Τέλος, όσον αφορά την «πράσινη» ισοτιμία που πρέπει να εφαρμοστεί για να προσδιοριστούν οι αξιώσεις της προσφεύγουσας σε εθνικό νόμισμα, το Συμβούλιο θεωρεί ότι, από τις προηγούμενες αποφάσεις του Δικαστηρίου και από σκέψεις ίσης μεταχειρίσεως όλων των επιχειρηματιών της Κοινότητας που υπέστησαν ζημία κατόπιν της μη καταβολής των εν λόγω επιστροφών, προκύπτει ότι η αξίωση της προσφεύγουσας, εκφραζόμενη σε ΛΜ/ECU σε συνάρτηση με τις ποσότητες των προϊόντων που έχουν παραχθεί, πρέπει να προσδιοριστεί σε εθνικό νόμισμα με εφαρμογή της «πράσινης ισοτιμίας», η οποία ίσχυε κατά το χρόνο της δραστηριότητας που παρέχει δικαίωμα στις επιστροφές.

Σχετικώς, το Συμβούλιο επισημαίνει ότι το ίδιο ερώτημα έχει ήδη υποβληθεί στην κρίση του Δικαστηρίου στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 64 και 113/76 και επόμενες (Dumortier και λοιποί κατά Συμβουλίου).

γ) Η *Επιτροπή* δέχεται ότι η Κοινότητα υποχρεούται καταρχήν να αποζημιώσει την προσφεύγουσα για τη ζημία από τη μη καταβολή των επιστροφών, αλλά η προσφεύγουσα οφείλει επιπλέον να αποδείξει ότι συντρέχουν συμπληρωματικές προϋποθέσιες για την καταβολή αποζημιώσεως.

Η Επιτροπή υποστηρίζει, πρώτον, ότι όπως έχει ήδη εκθέσει με το υπόμνημα αντικρούσεως στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 256/80 Birra Wührer και λοιποί, καμιά αποζημίωση δεν οφείλεται στην προσφεύγουσα αν η ζημία από τις επιστροφές έχει μετακυλιστεί στις τιμές που ζητούσε από την πελατεία της. Κατά την Επιτροπή, στην περίπτωση αυτή η απώλεια των επιστροφών έχει συμψηφιστεί από την αύξηση των τιμών και δεν υπάρχει ζημία. Επομένως, μόνο αν η προσφεύγουσα αποδείξει ότι, αντιμετωπίζοντας τον ανταγωνισμό των παραγωγών αμύλου που απολαύουν των επιστροφών ήταν υποχρεωμένη να υποστεί η ίδια τη ζημία για να διατηρήσει την αγορά, δικαιούται αποζημιώσεως ανάλογης με τις επιστροφές που έπρεπε να είχαν καταβληθεί.

Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η προσφεύγουσα οφείλει να αποδείξει ότι οι δραστηριότητες βάσει των οποίων αξιώνει αποζημίωση συγκέντρωναν τις προϋποθέσεις για την καταβολή των επιστροφών λόγω παραγωγής και ότι, ιδίως, η διάμετρος του Gritz που παρήγαγε και διέθετε στη ζυθοποιία δεν υπερέβαινε τα 2 χιλιοστόμετρα. Επισημαίνει ότι, βάσει του κανονισμού 2727/75 περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα των σιτηρών (άρθρο 1 και παράρτημα Α), οι επιστροφές λόγω παραγωγής δεν καταβάλλονται παρά μόνο για τα πλιγούρια και σιμιγδάλια αραβοσίτου που υπάγονται στη δασμολογική διάκριση 11.02 Α του κοινού δασμολογίου και ότι, σύμφωνα με τη συμπληρωματική σημείωση 1 του κεφαλαίου 11 του κοινού δασμολογίου, η δασμολογική αυτή διάκριση αφορά μόνο τα πλιγούρια και σιμιγδάλια αραβοσίτου που μπορούν να διέρχονται από βρόχους κοσκίνου 2 χιλιοστομέτρων.

Η Επιτροπή φρονεί ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο έχει παραχθεί ορισμένη ποσότητα πλι-

γουριών μεγάλης διαμέτρου (Grutten) που προορίζονται για τη ζυθοποιία και ότι, κατά τη διάρκεια ορισμένης χρονικής περιόδου, οι αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου είχαν καταβάλει — εσφαλμένα κατά την άποψη της Επιτροπής — επιστροφές λόγω παραγωγής για τα προϊόντα αυτά. Είναι, επομένως, προφανές ότι η προσφεύγουσα δεν δικαιούται αποζημίωση για την απώλεια των επιστροφών που αφορούν παραγωγή η οποία δεν συγκεντρώνει — αντικειμενικά — τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την είσπραξη της επιστροφής, οποιαδήποτε κι αν ήταν, στην πραγματικότητα, η πρακτική των εθνικών αρχών κατά τη χρονική αυτή περίοδο.

Σχετικώς, η Επιτροπή επισυνάπτει στην ανταπάντησή της ένα έγγραφο της 7ης Φεβρουαρίου 1980, το οποίο ο γενικός διευθυντής γεωργίας της Επιτροπής απηύθυνε στο μόνιμο γραμματέα του υπουργείου γεωργίας του Ηνωμένου Βασιλείου και με το οποίο εφιστάται η προσοχή των εθνικών αρχών επί της εσφαλμένης πρακτικής τους που συνίσταται στη χορήγηση επιστροφών λόγω παραγωγής πλιγουριών διαμέτρου μεγαλύτερης των 2 χιλιοστομέτρων, καθώς και το έγγραφο απαντήσεως της 6ης Μαΐου 1980, με το οποίο η εν λόγω εθνική αρχή αμφισβητεί την ορθότητα της ερμηνείας της Επιτροπής και προτείνει την τροποποίηση του κανονισμού 2727/75 για να αποφεύγεται οποιαδήποτε ενδεχόμενη στρέβλωση ως προς την καταβολή των επιστροφών αναλόγως της διαμέτρου του προϊόντος για το οποίο πρόκειται. Η Επιτροπή ανακοινώνει ότι είχε υποβάλει πρόταση προς το σκοπό αυτό το Δεκέμβριο 1980, αλλά το Συμβούλιο δεν έχει ακόμη αποφασίσει επί της προτάσεως αυτής.

δ) Η *προσφεύγουσα,* με την απάντησή της, όσον αφορά το ζήτημα που έχουν εγείρει το Συμβούλιο και η Επιτροπή, κατά πόσον έχει μετακυλίσει την απώλεια των επιστροφών στους πελάτες της και, έτσι, η ίδια δεν έχει υποστεί καμιά ζημία, απαντά ότι, όπως υποστήριξε ο γενικός εισαγγελέας Capotorti στην προαναφερόμενη υπόθεση 238/78, είναι εξαιρετικά απίθανο — ελλείψει συμβάσεως που έχει συναφθεί ειδικά (για το σκοπό αυτόν), όπως εκείνη που το Δικαστήριο εξέτασε στην υπόθεση 64/76, Dumortier Frères κατά Συμβουλίου (ECR 1979, σ. 3091) — ένας παραγωγός να μπορεί να μετακυλίσει την απώλεια αυτή στους πελάτες του. Ειδικότερα αυτό συμβαίνει στην παρούσα υπόθεση όπου η προσφεύγουσα αντιμετώπιζε τον άμεσο ανταγωνισμό των παραγωγών αμύλου, οι οποίοι εξακολουθούσαν να εισπράττουν τις επιστροφές λόγω παραγωγής.

Όσον αφορά το βάρος αποδείξεως, η προσφεύγουσα απαντά ότι, για τους λόγους που ο γενικός εισαγγελέας Capotorti έχει επίσης εκθέσει στην υπόθεση 238/78, το βάρος της αποδείξεως φέρουν τα καθών κοινοτικά όργανα, τα οποία οφείλουν να αποδείξουν ότι η προσφεύγουσα έχει μετακυλίσει τη ζημία στους πελάτες της. Αν αυτό είναι ορθό, εφόσον τα κοινοτικά όργανα δεν έχουν προσκομίσει καμιά σχετική απόδειξη, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι δικαιούται, χωρίς η ίδια να προσκομίσει την απόδειξη, το ζήτημα αυτό να επιλυθεί υπέρ αυτής. Έτσι, η προσφεύγουσα ζητεί από το Δικαστήριο μια σαφή απόφαση επί του σημείου αυτού, πράγμα που θα απλοποιούσε σημαντικά το έργο του Δικαστηρίου και των διαδίκων σε μελλοντική ενδεχόμενη διαφορά που θα έθετε προβλήματα του ίδιου είδους.

Πάντως, η προσφεύγουσα αναφέρει ότι η τιμή την οποία κατέβαλλαν οι ζυθοποιίες για το Gritz της καθοριζόταν πάντοτε από τις δυνάμεις της αγοράς και, κυρίως, από τον ανταγωνισμό ή τον πιθανό ανταγωνισμό των παραγωγών αμύλου και ότι δεν είχε συνάψει συμβάσεις με τους πελάτες της, οι οποίες να της παρέχουν το δικαίωμα να απολαύει των επιστροφών λόγω παραγωγής. Για να αποδείξει το βάσιμο των ισχυρισμών της προσκομίζει αριθμη-

τικά στοιχεία τα οποία καταδείχνουν ότι έχει κρατήσει όλες τις επιστροφές που έχει εισπράξει και ότι όλες οι επιστροφές, οι οποίες δεν της έχουν χορηγηθεί, της προξένησαν ανάλογη ζημία.

Όσον αφορά το ζήτημα ως προς το κόσκινο για το Gritz που παρήγαγε, το οποίο η Επιτροπή αναγάγει σε προϋπόθεση ενδεχόμενης καταβολής στην προσφεύγουσα της αποζημιώσεως που απαιτεί, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι ο κανονισμός 2727/75, μέχρι της τροποποιήσεώς του από τον κανονισμό 1125/78, δεν προέβλεπε καθόλου επιστροφές για τα σιμιγδάλια που προορίζονται για τη ζυθοποιία, πράγμα που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας υποθέσεως. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν μπορεί να υποστηρίζει ότι το δικαίωμα αποζημιώσεως της προσφεύγουσας εξαρτάται από τους όρους του κανονισμού που θεσπίστηκε μετά τα περιστατικά, επί των οποίων στηρίζει την προσφυγή της, και μετά την αντίθετη απόφαση του Δικαστηρίου.

Εξάλλου, είναι δύσκολο να κατανοηθεί πως αυτό συμβιβάζεται με τον κανονισμό 1570/78, του οποίου το άρθρο 1 περιέχει λεπτομερή ορισμό των πλιγουριών και σιμιγδαλιών χωρίς καμιά αναφορά στο ότι πρέπει να διέρχονται από κόσκινο βρόχου 2 χιλιοστομέτρων.

Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, οποιοδήποτε κι αν είναι το αποτέλεσμα των κανονισμών αυτών, στερούνται οιασδήποτε σημασίας για την παρούσα προσφυγή, λόγω του ότι δεν πρόκειται περί προσφυγής δυνάμει του κανονισμού 2727/75, αλλά περί αγωγής αποζημιώσεως κατά των καθών κοινοτικών οργάνων, διότι δημιούργησαν κατάσταση διακρίσεως εις βάρος της προσφεύγουσας με τη μη χορήγηση των επιστροφών λόγω παραγωγής του Gritz που χρησιμοποιεί για την παραγωγή υποπροϊόντων που προορίζονται για τη ζυθοποιία σε περίοδο κατά την οποία τα κοινοτικά αυτά όργανα χορηγούσαν τις επιστροφές αυτές σε παραγωγούς που χρησιμοποιούσαν αραβόσιτο για την παραγωγή αμύλου, το οποίο ανταγωνίζεται άμεσα τα πλιγούρια της προσφεύγουσας στη ζυθοποιία.

Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, εφόσον το Gritz μπορεί εξίσου να χρησιμοποιηθεί στη ζυθοποιία είτε είναι είτε δεν είναι αλεσμένο, ώστε τα θραύσματα να μην υπερβαίνουν τα 2 χιλιοστόμετρα, τα πλιγούρια που παρασκεύαζε η προσφεύγουσα και τα οποία υπερέβαιναν τη διάμετρο αυτή, ανταγωνίζονταν εξίσου το άμυλο αραβοσίτου όπως το τμήμα που ήταν περισσότερο αλεσμένο. Επομένως, κατά την προσφεύγουσα το πρόβλημα δεν είναι σε ποια δασμολογική διάκριση υπάγεται το προϊόν αυτό αλλά αν ανταγωνίζεται το άμυλο αραβοσίτου.

Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, αν η δημιουργία καταστάσεως διακρίσεως μεταξύ αραβοσίτου που χρησιμοποιείται για την παραγωγή αμύλου και του αραβοσίτου που χρησιμοποιείται για την παραγωγή Gritz, το οποίο προορίζεται για τη ζυθοποιία, είναι ασυμβίβαστη προς την αρχή της ισότητας, είναι a fortiori παράνομη η δημιουργία καταστάσεως διακρίσεως μεταξύ αραβοσίτου που χρησιμοποιείται για την παραγωγή Gritz το οποίο προορίζεται για τη ζυθοποιία, και του οποίου τα θραύσματα δεν υπερβαίνουν τα 2 χιλιοστόμετρα, και του αραβοσίτου που χρησιμοποιείται για την παραγωγή Gritz το οποίο προορίζεται για τη ζυθοποιία αλλά δεν είναι τόσο πολύ αλεσμένο.

Κατά την προσφεύγουσα, στην περίπτωση αγωγής αποζημιώσεως το πρόβλημα δεν είναι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, κατά πόσον «οι δραστηριότητες βάσει των οποίων απαιτεί αποζημίωση συγκέντρωναν τις προϋποθέσεις για την καταβολή των επιστροφών λόγω παραγωγής» δυνάμει της νομοθεσίας η οποία κρίθηκε παράνομη, αλλά αν είχε δικαίωμα στην καταβολή αυτή. Και, για τους λόγους που αναφέρθηκαν ανωτέρω, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι οι δραστηριότητές της συγκέντρωναν τις προϋποθέσεις για να απολαύει των επιστροφών και, συνεπώς ότι δικαιού-

ται να λάβει, ως αποζημίωση, ποσό ίσο προς τις επιστροφές που έπρεπε να είχε εισπράξει.

Τέλος, όσον αφορά τους τόκους που απαιτεί, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, προκειμένου να επανέλθει στην ίδια κατάσταση, στην οποία θα βρισκόταν αν οι κατάλληλες επιστροφές της είχαν καταβληθεί εγκαίρως, τα καθών κοινοτικά όργανα πρέπει να υποχρεωθούν να της καταβάλουν, ως μέρος της αποζημιώσεως, τους τόκους επί των επιστροφών αυτών από την ημέρα που έπρεπε να της είχαν καταβληθεί οι εν λόγω επιστροφές μέχρι της εκδόσεως αποφάσεως και με το σύνηθες εμπορικό επιτόκιο. Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι αυτό αποτελεί το γενικό κανόνα στο αγγλικό δίκαιο.

IV — Απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το Δικαστήριο

Εις απάντηση του ερωτήματος που υπέβαλε το Δικαστήριο, η προσφεύγουσα διευκρίνισε ότι δεν είναι σε θέση να καταστήσει γνωστό κατά ποιο μέτρο η ποσότητα Gritz που παρήγαγε και αφορά την προσφυγή της, υπερέβαινε το μέγεθος των 2 χιλιοστομέτρων, επειδή κατά την επίδικη περίοδο, το εν λόγω μέγεθος δεν αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για τον οργανισμό παρεμβάσεως του Ηνωμένου Βασιλείου και, επομένως, δεν είχε την υποχρέωση να λάβει υπόψη το μέγεθος αυτό.

V — Προφορική διαδικασία

Κατά τη συνεδρίαση της 23ης Φεβρουαρίου 1983, η προσφεύγουσα, εκπροσωπούμενη από τον Peter Langdon-Davies, το Συμβούλιο, εκπροσωπούμενο από τους A. Brautigam και B. Schloh, και η Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον R. Wainwright ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους.

Η προσφεύγουσα, κατά την αγόρευσή της, παραιτήθηκε από το αίτημά της που αφορούσε την ακύρωση του εγγράφου της 17ης Ιουλίου 1981, που υπέγραψε ο νομικός σύμβουλος του Συμβουλίου, κατά το μέτρο που έπρεπε να θεωρηθεί ως απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 173 της συνθήκης ΕΟΚ.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 23ης Μαρτίου 1983.

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 21 Σεπτεμβρίου 1981, η εταιρεία Pauls Agriculture Limited άσκησε, βάσει του άρθρου 173, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί την ακύρωση της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 17ης Ιουλίου 1981. Με την απόφαση αυτή το Συμβούλιο αρνήθηκε την καταβολή ποσού 32 874,65 λιρών που απαιτούσε ως επιστροφές λόγω παραγωγής αποφλοιωμένου αραβοσίτου προοριζόμενου για τη ζυθοποιία για την περίοδο από 1ης Αυγούστου μέχρι 19ης Οκτωβρίου 1977. Η προσφεύγουσα ζητεί, επικουρικώς, βάσει των άρθρων 178 και 215, δεύτερη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ, την καταβολή ίσου ποσού ως αποκατάσταση της ζημίας, την οποία υπέστη λόγω της αρνήσεως καταβολής του ποσού αυτού.

2 Πρέπει, πρώτον, να υπομνηστεί ότι το Δικαστήριο, με την απόφασή του της 19ης Οκτωβρίου 1977 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 124/76 και 20/77 (SA Moulins et Huileries de Pont-à-Mousson και λοιποί, ECR 1977, σ. 1795), έκρινε ότι το Συμβούλιο, καταργώντας τις επιστροφές για το Gritz ενώ διατηρούσε τις επιστροφές για το ανταγωνιστικό προϊόν, το άμυλο αραβοσίτου, παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως εις βάρος των παραγωγών αποφλοιωμένου αραβοσίτου.

3 Κατόπιν της αποφάσεως αυτής, οι επίδικες επιστροφές επαναφέρθηκαν σε ισχύ από την ημέρα εκδόσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου, δηλαδή από τις 19 Οκτωβρίου 1977, με τους κανονισμούς 1125/78 και 1127/78 του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/021, σσ. 89 και 91).

4 Με τις αποφάσεις του της 4ης Οκτωβρίου 1979 (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 241, 242, 245 μέχρι 250/78, DGV Deutsche Getreideverwertung und Rheinische Kraftfutterwerke GmbH και λοιποί, ECR 1979, σ. 3017, και συνεκδικασθείσες υποθέσεις 64 και 113/76, 167 και 239/78, 27, 28 και 45/79) το Δικαστήριο έκρινε ότι η Κοινότητα υπείχε εξωσυμβατική ευθύνη λόγω της καταργήσεως των επίδικων επιστροφών.

5 Η προσφεύγουσα, παραγωγός Gritz (αποφλοιωμένου αραβοσίτου) που χρησιμοποιείται στη ζυθοποιία, υποστηρίζοντας ότι, βάσει της νομολογίας αυτής δικαιούται να λάβει ως αποζημίωση ποσό ίσο προς το ποσό των επιστροφών που έπρεπε να είχε εισπράξει μεταξύ 1ης Αυγούστου και 19ης Οκτωβρίου 1977, ζήτησε από το Συμβούλιο, με επιστολή στις 3 Ιουλίου 1981, να της καταβάλει το ποσό των 32 874,65 λιρών. Με έγγραφο της 17ης Ιουλίου 1981, το Συμβούλιο απέρριψε την αίτηση αυτή με την αιτιολογία ότι ήταν εκπρόθεσμη διότι είχε υποβληθεί μετά την παρέλευση της πενταετούς προθεσμίας παραγραφής του άρθρου 43 του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Επομένως, η προσφεύγουσα έστρεψε πρώτον την προσφυγή της κατά του εγγράφου της 17ης Ιουλίου 1981, του οποίου ζήτησε την ακύρωση, κατά το μέτρο που πρέπει να θεωρηθεί ως απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 173 της συνθήκης ΕΟΚ.

6 Πάντως, κατόπιν της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 27ης Ιανουαρίου 1982 (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 256, 257, 265, 267/80 και 5/81, Birra Wührer και λοιποί, Συλλογή σ. 85), το Συμβούλιο, κατά τη διαδικασία ενώπιον του

Δικαστηρίου, παραιτήθηκε από την ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής λόγω πενταετούς παραγραφής. Η προσφεύγουσα, συνεπώς, κατά την αγόρευσή της, παραιτήθηκε από το αίτημά της που απέβλεπε στην ακύρωση του εγγράφου της 17ης Ιουλίου και περιόρισε το αντικείμενο της προσφυγής της στην αποκατάσταση της ζημίας της, την οποία υπολογίζει σε ποσό ίσο με το ποσό των επιστροφών που έπρεπε να είχε εισπράξει, μετατρεπόμενο σε εθνικό νόμισμα βάσει της τιμής συναλλάγματος που ίσχυε κατά το χρόνο των πράξεων, άλλως βάσει της τιμής που θα ισχύει κατά την ημέρα εκδόσεως της αποφάσεως του Δικαστηρίου, εντόκως με το σύνηθες εμπορικό επιτόκιο, ώστε να λαμβάνεται υπόψη το χρονικό διάστημα που διέρρευσε από τις ημερομηνίες κατά τις οποίες έπρεπε να της είχαν καταβληθεί οι επιστροφές μέχρι της ημέρας εκδόσεως της αποφάσεως.

Επί της ευθύνης της Κοινότητας

7 Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, με τις προαναφερόμενες αποφάσεις του της 4ης Οκτωβρίου 1979, καθώς και σε άλλες παρόμοιες υποθέσεις, ότι η Κοινότητα υπείχε ευθύνη λόγω της καταργήσεως, με τον κανονισμό 665/75 του Συμβουλίου, των επιστροφών για το Gritz και τη διατήρησή τους για το άμυλο αραβοσίτου, κατά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως των διαφόρων κατηγοριών των ενδιαφερομένων παραγωγών. Για τους ίδιους λόγους, η Κοινότητα υπέχει ευθύνη και έναντι της προσφεύγουσας στην παρούσα υπόθεση.

Επί της ζημίας

8 Το Συμβούλιο και η Επιτροπή, χωρίς να αμφισβητούν ότι η Κοινότητα υπέχει ευθύνη, αντέταξαν κατά του αιτήματος καταβολής αποζημιώσεως, η οποία έχει υπολογιστεί βάσει της επιστροφής για το Gritz που καταργήθηκε για την εν λόγω περίοδο, ότι η προσφεύγουσα έχει ή είχε τη δυνατότητα να αποφύγει τη ζημία επιρρίπτοντας στις τιμές πωλήσεως την απώλεια που προέκυψε από την κατάργηση των επιστροφών. Υποστηρίζουν ότι εναπόκειται στην προσφεύγουσα να αποδείξει το αντίθετο.

9 Από την πλευρά της, η προσφεύγουσα αμφισβήτησε τη δυνατότητα να προβεί σ' αυτή την επίρριψη. Ισχυρίζεται ότι, λόγω του ανταγωνισμού των παραγωγών αμύλου, οι οποίοι εισέπρατταν τις επιστροφές, δεν είχε την ευχέρεια να επιρρίψει επί των τιμών πωλήσεως των προϊόντων της στους πελάτες της τη ζημία που υπέστη, λόγω της μη καταβολής των επιστροφών.

10 Επιπλέον, προς στήριξη των ισχυρισμών της η προσφεύγουσα έχει προσκομίσει ορισμένα στατιστικά στοιχεία για να καταδείξει ότι δεν έχει επιρρίψει επί των τιμών πωλήσεών της, τη ζημία που προέκυψε από τη μη καταβολή των επιστροφών που καταργήθηκαν. Τα καθών κοινοτικά όργανα δεν έχουν προσκομίσει κανένα στοιχείο με το οποίο να αμφισβητούνται οι αριθμοί αυτοί και τα συμπεράσματα που συνάγει από αυτούς η προσφεύγουσα. Οι αντίθετοι ισχυρισμοί τους δεν μπορούν, επομένως, να γίνουν δεκτοί.

11 Η Επιτροπή υποστηρίζει, επιπλέον, ότι, για να δικαιούται την αποζημίωση που απαιτεί, η προσφεύγουσα πρέπει να αποδείξει ότι συγκεντρώνει την προϋπόθεση που αναφέρεται στο μέγεθος του αποφλοιωμένου αραβοσίτου που παρήγαγε. Κατά την Επιτροπή, βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 2727/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα των σιτηρών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/021, σ. 158), οι επιστροφές στην παραγωγή δεν καταβάλλονται παρά μόνο για τα πλιγούρια αραβοσίτου που υπάγονται στη δασμολογική διάκριση 11.02 Α του κοινού δασμολογίου και ότι, κατά τη συμπληρωματική σημείωση 1 του κεφαλαίου 11 του κοινού δασμολογίου, η δασμολογική αυτή διάκριση αφορά μόνο τα πλιγούρια και σιμιγδάλια αραβοσίτου που μπορούν να διέρχονται από πλέγμα κοσκίνου 2 χιλιοστομέτρων σε αναλογία βάρους τουλάχιστον 95 %.

12 Σχετικώς, πρέπει να διαπιστωθεί ότι, σύμφωνα με την αλληλογραφία που έχει ανταλλαγεί μεταξύ των υπηρεσιών της Επιτροπής και των βρετανικών αρχών, την οποία έχει προσκομίσει η Επιτροπή, οι αρχές αυτές κατέβαλλαν τις επιστροφές κατά τις εν λόγω περιόδους και μέχρι του 1980 χωρίς να λαμβάνουν υπόψη το μέγεθος του Gritz. Επομένως, ανεξάρτητα από το ζήτημα κατά πόσον η πρακτική αυτή ήταν σύμφωνη με τις κοινοτικές διατάξεις, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η προσφεύγουσα θα είχε εισπράξει τις επιστροφές, παρά το μέγεθος του Gritz που παρήγαγε, και επομένως, υπέστη ζημία λόγω της καταργήσεώς τους.

13 Από αυτό συνάγεται ότι η ζημία, για την οποία η προσφεύγουσα πρέπει να αποζημιωθεί, πρέπει να υπολογιστεί βάσει του ότι είναι ίση με τις επιστροφές που θα της είχαν καταβληθεί αν, κατά την περίοδο από 1ης Αυγούστου μέχρι 19ης Οκτωβρίου 1977, η χρησιμοποίηση αραβοσίτου για την παραγωγή Gritz που χρησιμοποιείται στη ζυθοποιία παρείχε δικαίωμα για τις ίδιες επιστροφές στις οποίες παρείχε δικαίωμα η χρησιμοποίηση αραβοσίτου για την παραγωγή αμύλου.

14 Όσον αφορά τη μετατροπή, από τα καθών κοινοτικά όργανα, του ποσού της αποζημιώσεως στο εθνικό νόμισμα της προσφεύγουσας, το Δικαστήριο, με την απόφασή του της 19ης Μαΐου 1982 (υπόθεση 64/76 Dumortier Frères και λοιποί, Συλλογή 1982, σ. 1733), έκρινε ότι πρέπει να εφαρμοστεί η τιμή συναλλάγματος που ίσχυε την ημέρα εκδόσεως της αποφάσεως, με την οποία διαπιστώθηκε η υποχρέωση αποκαταστάσεως της ζημίας.

15 Όσον αφορά το ύψος της αποζημιώσεως που ζητεί η προσφεύγουσα, η τελευταία υπέβαλε στο Δικαστήριο ορισμένα έγγραφα εις απόδειξη των ποσοτήτων Gritz, για τις οποίες ισχυρίζεται ότι δικαιούται αποζημίωση καθώς και των ποσών των επιστροφών που δεν έχουν καταβληθεί για τις εν λόγω ποσότητες. Τα καθών κοινοτικά όργανα δεν δέχονται την ακρίβεια των εν λόγω εγγράφων παρά μόνο με την επιφύλαξη επαληθεύσεώς τους από τις αρμόδιες αρχές. Το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να αποφανθεί για την ακρίβεια των στοιχείων αυτών στο παρόν στάδιο της διαδικασίας. Πρέπει, επομένως, να καθοριστούν με προδικαστική απόφαση τα κριτήρια με τα οποία το Δικαστήριο κρίνει ότι η προσφεύγουσα πρέπει να αποζημιωθεί επαφίοντας τον προσδιορισμό του ποσού της αποζημιώσεως είτε στους διαδίκους με κοινή συμφωνία, είτε στο Δικαστήριο, ελλείψει μιας τέτοιας συμφωνίας.

Επί του αιτήματος καταβολής τόκων

16 Η προσφεύγουσα ζήτησε, εξάλλου, να υποχρεωθεί η Κοινότητα στην καταβολή τόκων, που πρέπει να υπολογιστούν από τις ημερομηνίες λήξεως των μηνιαίων καταβολών των επιστροφών με το σύνηθες εμπορικό επιτόκιο, ώστε να λαμβάνεται υπόψη το χρονικό διάστημα που διέρρευσε μεταξύ των ημερομηνιών αυτών και της ημέρας της πραγματικής αποκαταστάσεως της ζημίας.

17 Εφόσον πρόκειται για απαίτηση σχετική με την εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας βάσει του άρθρου 215, δεύτερη παράγραφος, αυτή πρέπει να κριθεί υπό το φως των γενικών αρχών του δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών, στις οποίες στηρίζεται η διάταξη αυτή. Από τις αρχές αυτές προκύπτει ότι η απαίτηση καταβολής τόκων γίνεται, κατά γενικό κανόνα, δεκτή. Βάσει των κριτηρίων που κατ' επανάληψη καθιέρωσε το Δικαστήριο, η υποχρέωση καταβολής τόκων γεννιέται την ημέρα της παρούσας αποφάσεως, εφόσον διαπιστώνει την υποχρέωση αποκαταστάσεως της ζημίας. Το επιτόκιο που πρέπει να εφαρμοστεί καθορίζεται σε 6 %.

Διά ταύτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

αποφαινόμενο προσωρινώς, κρίνει και αποφασίζει:

1) Υποχρεώνει την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα να καταβάλει στην Pauls Agriculture **τα ποσά που αντιστοιχούν στις επιστροφές λόγω παραγωγής** Gritz **που χρησιμοποιείται στη ζυθοποιία, τις οποίες η εν λόγω επιχείρηση θα είχε εισπράξει αν, κατά την περίοδο από 1ης Αυγούστου μέχρι 19 Οκτωβρίου 1977, η χρησιμοποίηση αραβοσίτου για την παραγωγή** Gritz **παρείχε δικαίωμα για τις ίδιες επιστροφές στις οποίες παρείχε δικαίωμα η χρησιμοποίηση αραβοσίτου για την παραγωγή αμύλου.**

2) Ορίζει ότι επί των ανωτέρω ποσών θα καταβληθούν τόκοι προς 6 % από την ημέρα εκδόσεως της παρούσας αποφάσεως, η οποία είναι και η ημέρα που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τη μετατροπή των ποσών αυτών σε εθνικό νόμισμα.

3) Διατάσσει τους διαδίκους να καταστήσουν γνωστό στο Δικαστήριο, εντός προθεσμίας τριών μηνών από την έκδοση της παρούσας αποφάσεως, το ποσό της αποζημιώσεως που θα έχει προσδιοριστεί με κοινή συμφωνία.

4) Ορίζει ότι σε περίπτωση μη επιτεύξεως συμφωνίας, οι διάδικοι θα υποβάλουν στο Δικαστήριο, εντός της ίδιας προθεσμίας, τις απόψεις τους με τα σχετικά αριθμητικά στοιχεία.

5) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.

Mertens de Wilmars Everling

Mackenzie Stuart Due Galmot

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Μαΐου 1983.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

J. Mertens de Wilmars